

Зуєва В. О., к.п.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Рижова І. С., д.ф.н., професор,
Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА НАУКА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Будь-яка наука досягає того рівня, коли їй для подальшого розвитку необхідно переосмислити саму себе. Таке переосмислення повинне спиратися, в першу чергу, на критичну оцінку основних положень науки та на перевірку ефективності її методологічних засобів. Лише в цьому випадку можна чекати на певні зрушення змістового характеру. Такого переосмислення потребують також і юридична наука. Здійснення дослідження процесуальних явищ можливе на основі так званого «метатеоретичного підходу», тобто дослідження проблем науки. В метатеоретичному дослідженні основна ідея будь-якої теорії знаходить більш гнучке обґрунтування. В цьому випадку до уваги беруться не лише наука, а й ті об'єкти дійсності, які вона вивчає. Вся проблематика предметної науки береться в комплексі, досліджується цілісно, ідеї науки розглядаються в єдності з її аргументами.

Саме таким чином пропонується вивчати фактори, що зумовлюють розвиток юридичної науки та розкривати їх відштовхуючись від викликів часу. Останні можна трактувати як певні факти дійсності, виходячи з положення про те, що розвиток соціальної науки припускає наявність реальної людини, реальної поведінки, реальних відносин. Таке поняття представляється цінним, оскільки дозволяє чітко визначити, в зв'язку з чим виникла потреба в науковому дослідженні, щоб потім поставити мету роботи як пошуку відповіді на виклик.

Виклики юридичній науці слід розділити на зовнішні та внутрішні. Перші зумовлені змінами, що відбуваються в природному і в соціальному середовищі. Зовнішні виклики викликають до життя нові цінності, зміни в загальній ієрархії цінностей. Необхідність нового переосмислення їх правом, державною діяльністю зумовлює потребу в юридичній науці.

Реакція на зовнішні виклики юристами виражається головним чином пропозиціями щодо правотворчої діяльності, перш за все на основі тих понять, що вже існують у науці. І лише за відсутності понять нових явищ або неадекватності юридичних інструментів, що вже існують, для врегулювання нових співвідношень цінностей та інтересів можна констатувати внутрішні виклики юридичній науці. Яскравим прикладом, що демонструє зовнішній виклик є явище глобалізації, яке привело до кризи

поняття суверенітету. Але, для того, щоб знайти рішення слід, по-перше, обґрунтувати наявність кризових моментів, та, по-друге, запропонувати оптимальні шляхи виходу з них. Поки рішення не знайдене наукова цінність відсутня, а існує тільки актуальність проблеми — тобто виклик юридичній науці.

Внутрішні виклики являють собою невирішені наукові проблеми, що породжують наукові дискусії. Ряд вчених пропонує таке визначення поняття «внутрішні виклики юридичній науці» — як кризи понять у зв'язку з виявленою непридатністю їх для вирішення нових зовнішніх викликів. Тобто відсутнє поняття, що характеризує нове явище або воно стає неадекватним відносно існуючих юридичних інструментів для врегулювання нових співвідношень цінностей та інтересів. Користуючись прикладом, що наведений вище, можна сказати, що зовнішній виклик — глобалізація, зумовив появу внутрішнього. Тобто досить часто виявити чітку межу між внутрішнім та зовнішнім викликом доволі складно.

Якщо перенести зазначені поняття в площину сучасної законотворчої практики, то можна побачити, що сучасне законодавство багато в чому не відповідає висновкам науки юридичної техніки. Існують правозастосовні акти, що винесені правозастосовувачами, які, на жаль, не мають уявлення про елементи правовідносин, стадії правозастосовної діяльності, обґрунтованість і законність правозастосовного акта.

Отже, вищезазначене свідчить про те, що переважна частина проблем досить часто полягає не в кризі юридичних понять, а в відсутності науковості, в наявності обивательського рівня правотворчої та правозастосовної діяльності. Саме тому, головним внутрішнім викликом юридичної науки в сучасній Україні є відсутність рішень про юридичні засоби забезпечення науковості правотворчої і правозастосовної діяльності.

Література

1. Миколенко О. І. Проблеми розвитку науки адміністративного права і процесу / О. І. Миколенко // Південноукраїнський правничий часопис. — 2009. — № 3. — С. 114-117.
2. Дискусії про розвиток юридичної науки [Електронний ресурс] // Юридичний вісник. — Режим доступу: <http://www.jurvestnik.psu.ua/index.php/ru/component/content/articleid=477>